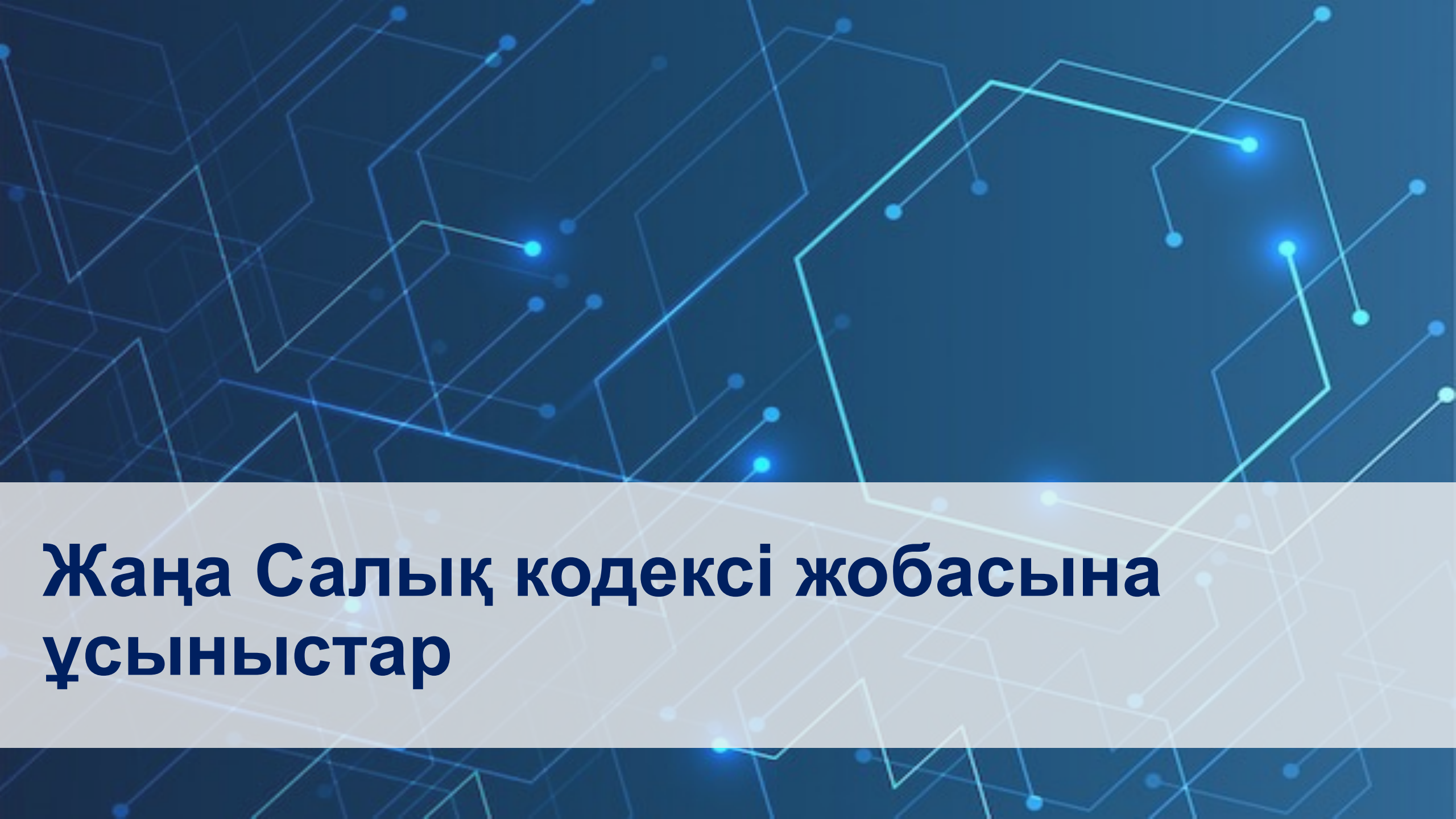

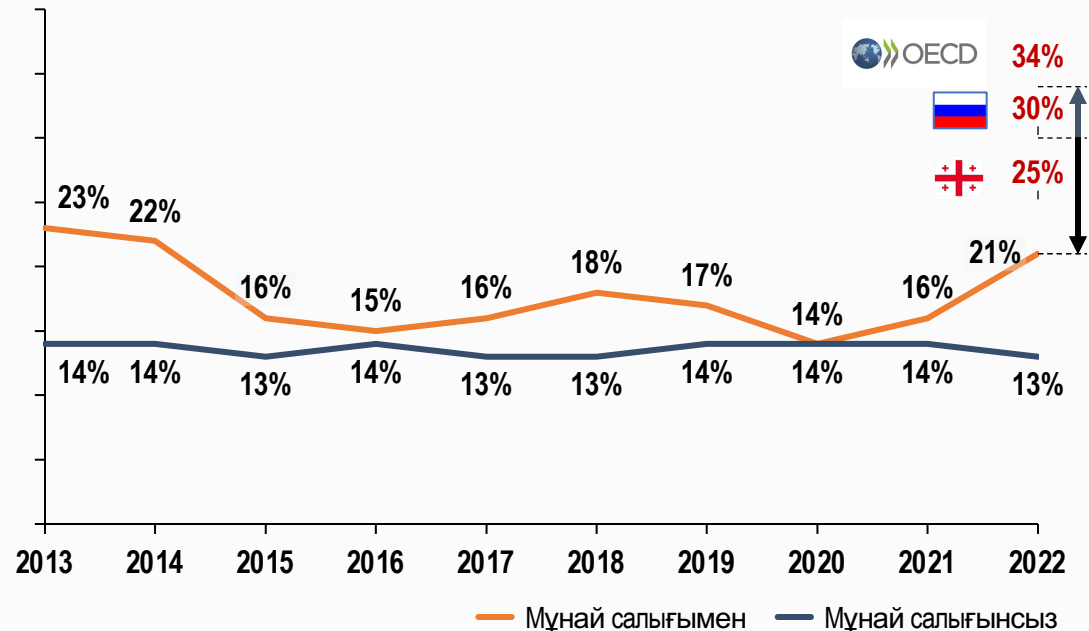

Жаңа Салық кодексі жобасына ұсыныстар

Салық жүйесіндегі назар аударатын мәселелер

1. Салық жинаудың бәсеңдігі

Салық түсімдері, ЖІӨ-ге %

- ЖІӨ-ге қатысты салық түсімдері небәрі 21%-ды құрайды, 13% мұнай емес сектордан түсетін салықтарды есептемегенде.
- Салық жинау ЭЫДҰ, Ресей және Грузияға қарағанда айтарлықтай төмен.

2. Салық төлеушілердің жоғары концентрациясы

Салық төлеушілердің концентрациясы

Салық аударымдарының жалпы көлемінің таңдалған пайыздық үлесін алған кәсіпорындар саны

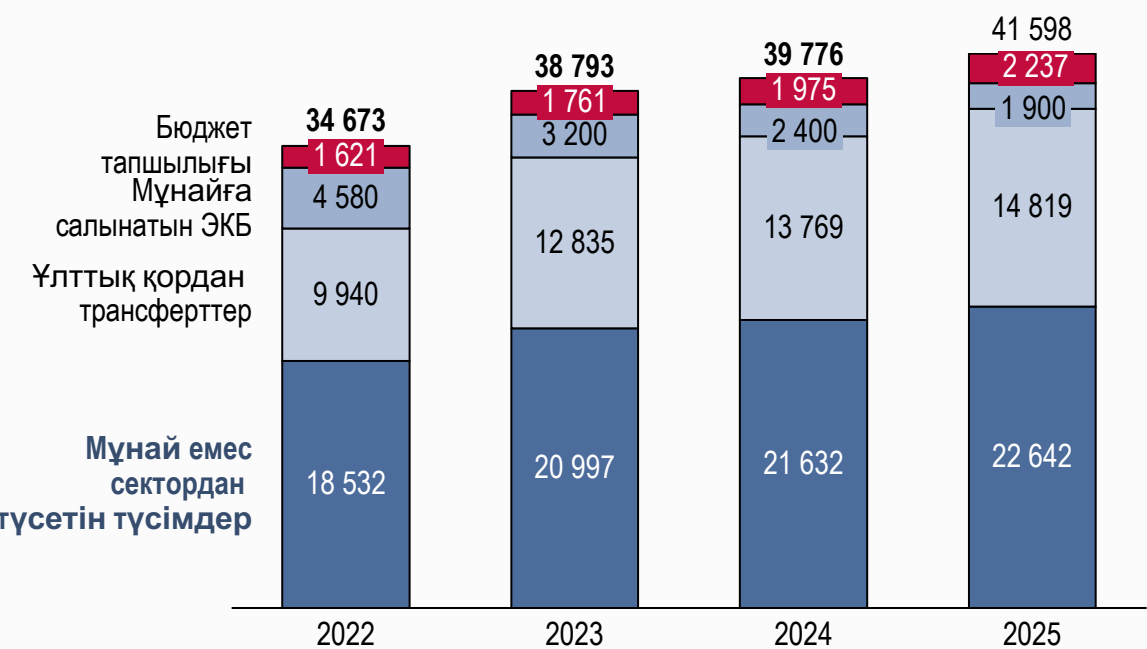
%	2019	2020	2021	2022
50%	14	8	11	7
60%	42	25	38	24
70%	116	72	113	69
80%	440	278	473	258
90%	3123	2399	3258	1670

- 69 кәсіпорын барлық салық түсімдерінің 70%-н төлейді.

Салық жүйесіндегі назар аударатын мәселелер

3. Бюджеттің теңгерімсіздігі

Республикалық бюджеттің шығыстары және қаржыландыру көздері, млрд теңге

- Мұнай емес сектордан түсетін кірістер бюджет шығындарының тек 55% -н құрайды

2022 жылы мемлекеттік бюджетке түскен салық түсімдері

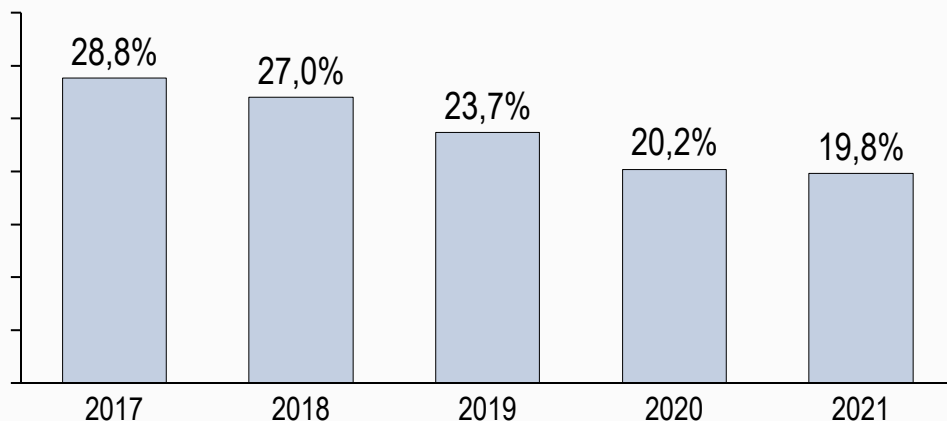
	2022 жыл, млрд теңге	Салықтардағы үлес
1 ҚҚС	4 226	28%
2 КТС	3 962	27%
3 Кедендік төлемдер (ЭКБ қоса алғанда)	2 027	14%
4 ЖТС	1 500	10%
5 Әлеуметтік салық	1 035	7%
6 ПҚӨС	548	4%
7 Акциздер	437	3%
8 Мүлік салығы	358	2%
9 Қоршаған ортаға теріс әсер еткені үшін төлемақы	99	1%
10 Көлік салығы	82	1%
11 Өзге де салықтар мен төлемдер	97	3%

- 2 салық барлық салық түсімдерінің 55%-н қамтамасыз етеді
- 8 салық барлық салық түсімдерінің 95%-н қамтамасыз етеді

Салық жүйесіндегі назар аударатын мәселелер

4. Көлеңкелі экономика

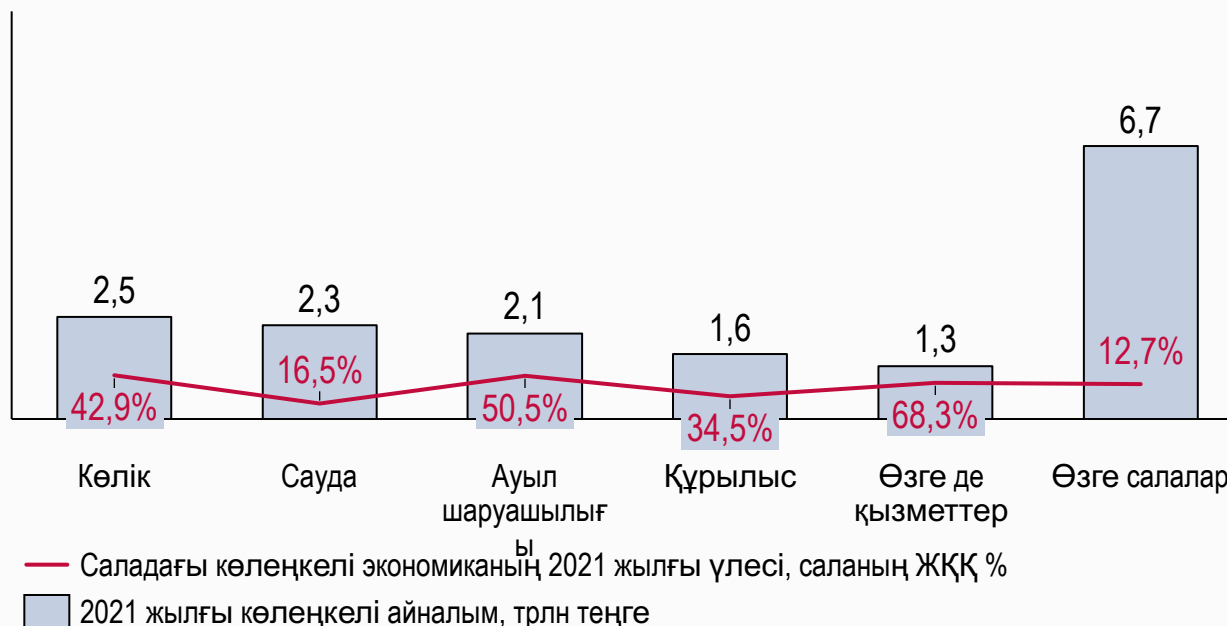
Көлеңкелі экономиканың үлесі, ЖІӨ %

— жаңартылған әдістемеге сәйкес

- Көлеңкелі экономика 2021 жылы ЖІӨ-нің 19,8%-н немесе 16,5 трлн теңгені құрады.
- Халықаралық валюта қорының бағалауы бойынша Қазақстанның көлеңкелі экономикасының деңгейі 32,8% деңгейінде.

2021 жылы салалар бойынша көлеңкелі айналым, трлн теңге

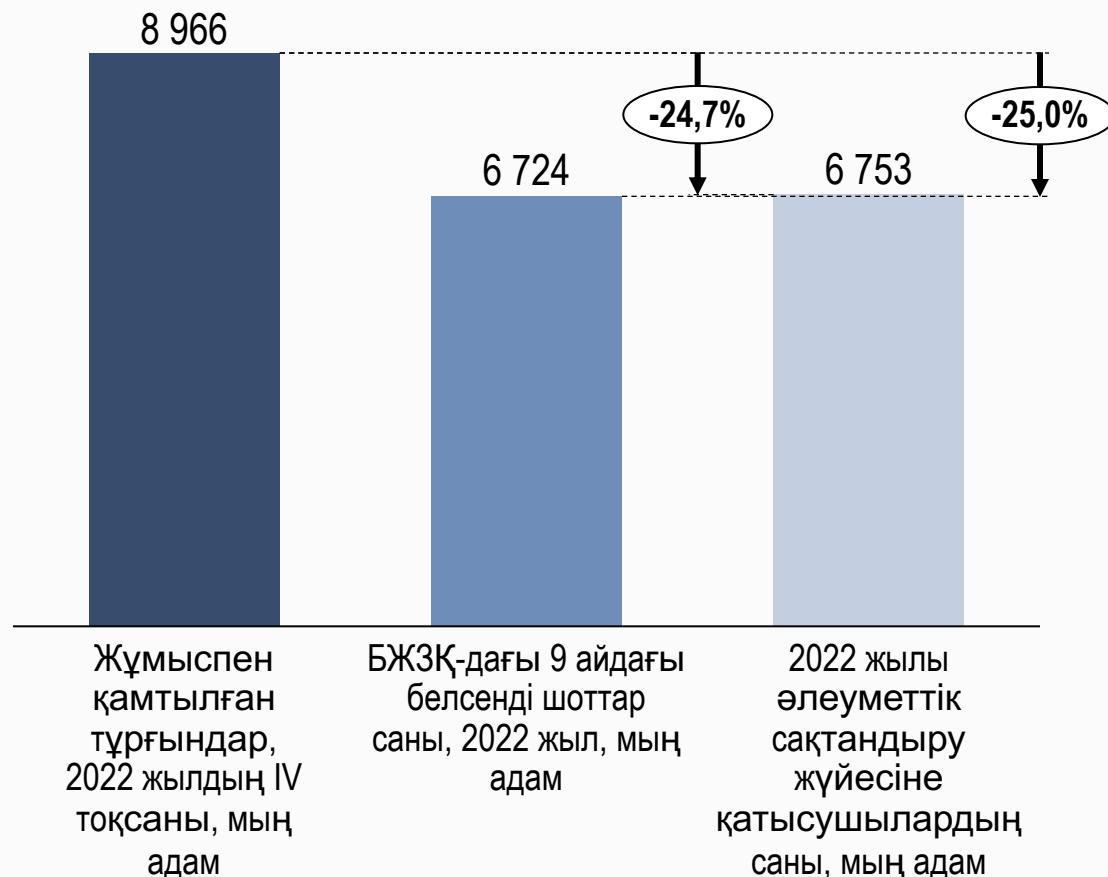

- Ауыл шаруашылығында және өзге де қызметтер көрсетуде көлеңкелі экономиканың үлесі 50%-дан асады
Көлік, сауда және ауыл шаруашылығы – көлеңкелі экономика көлемі бойынша топ-салалар болып табылады.

Салық жүйесіндегі назар аударатын мәселелер

5. Бейресми жұмыспен қамту

Жұмыспен қамтылған халық пен тұрақты зейнетақы жарналарын төлеушілер санын салыстыру

Еңбекақы төлеу қоры (СЖРА ҰСБ деректері бойынша, 2021 жыл)	26 152 млрд ₸
Еңбекақы төлеу қоры (БЖЗҚ-да 10% МЗЖ төленген)	11 363 млрд ₸

**Алшақтық
14 789 млрд
(немесе 56%)**

- 2 миллионнан астам жұмыспен қамтылғандар жинақтаушы зейнетақы жүйесіне және әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатыспайды
- Жалақы қорының 50%-дан астамы көлеңкеде болуы мүмкін

Жаңа Салық кодексінің мақсаты мен міндеті

Стратегиялық басымдықтары

Мақсаты

Міндеті

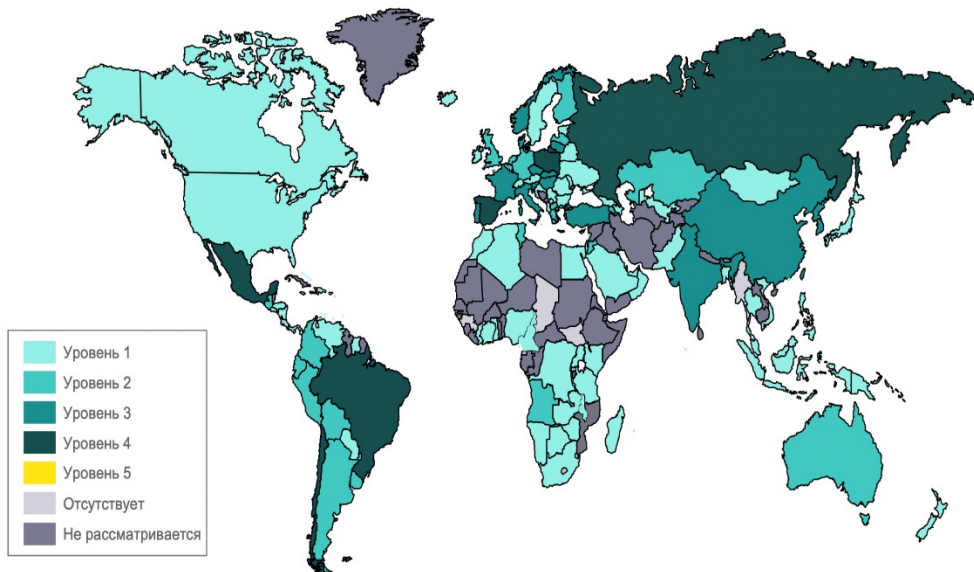
Бюджеттік тұрақтылықты қамтамасыз ету	Салық жинауды ЖІӨ-нің 25% - на дейін арттыру	• КТС және ҚҚС оңтайлы ставкалары • Бөлшек салық • Тиімсіз жеңілдіктерді жою • Жұмыспен қамтуды ресімдеу • Әкімшілікті жақсарту • Бөлшек тарифтер мен бағалар • Арнайы салық режимін жетілдіру
Салық төлеу процесін барынша елеусіз, көзге көрінбейтіндей ету	Салық есептілігінің нысандарын толығымен жою	• 100% мемлекеттік және жеке базалармен интеграция (банктер және цифрлық платформалар) • Көлденең мониторингке көшу • ТБЖ жаңа моделі • Арнайы салық режимін оңтайландыру • ҚҚС басқарудың жаңа жүйесі • Салық агенттерінің тізбесін кеңейту • Big Data. Қағаздармен емес, деректермен жұмыс • Салық кеңесшілерінің экожүйесі • ЭЫДҰ елдерінің KPI енгізу
	Тиімді салық қызметі	

Жаңа Салық кодексінің қағидаты

1	Басты назар	Салық кодексі салық органы үшін емес салық төлеуші үшін әзірленуі тиіс, ол салық төлеушіге бизнес жүргізу барысында кедергі келтірмеуі және ауырпалық түсірмеуі тиіс.
2	Көзге көрінбейтіндей елеусіз болу	Салық органдары салық төлеушінің көзіне көрінбейтіндей болуы керек. Салық кодексінің кез келген нормасы салық төлеушінің шығындары тұрғысынан бағалануы керек
3	Заңдастыру	Салық органдары әр салық төлеушіні бұзушы ретінде көрмеуі керек. Оның орнына салық органдары салық төлеушілерді заңдастыруға жағдай жасауы қажет
4	Түсінікті болу	Салық кодексі қарапайым салық төлеушіге түсінікті және арнайы білім мен арнайы кеңесшілерді қажет етпейтіндей етіп жазылуы керек
5	Қарапайымдылық	Салық кодексінде салық төлеушіге де, салық органына да нақты пайда әкелмейтін күрделілік болмауы керек
6	Құрылымдау	Салық кодексі әрбір салық төлеуші оны сілтемесіз оқи алатындай етіп құрылымдалуы керек
7	Теңдік	Салық кодексінде бизнестің белгілі бір түріне ұсынылатын жеңілдіктер немесе ерекшеліктер болмауы керек. Салық кодексі барлығы үшін тең болуы тиіс және ешкім салықтық артықшылықтарға ие болмауы керек. Егер мемлекет қандай да бір саланы қолдағысы келсе, онда оларды бюджеттен субсидия беру арқылы немесе қолдаудың басқа түрлері арқылы қолдасын.
8	Ескерту, алдын алу	Салық кодексі салық төлеушілерді жазалауға емес, салықтық бұзушылықтардың алдын алуға және салық төлеушіге салық міндеттерін орындауға көмектесуге бағытталуы керек

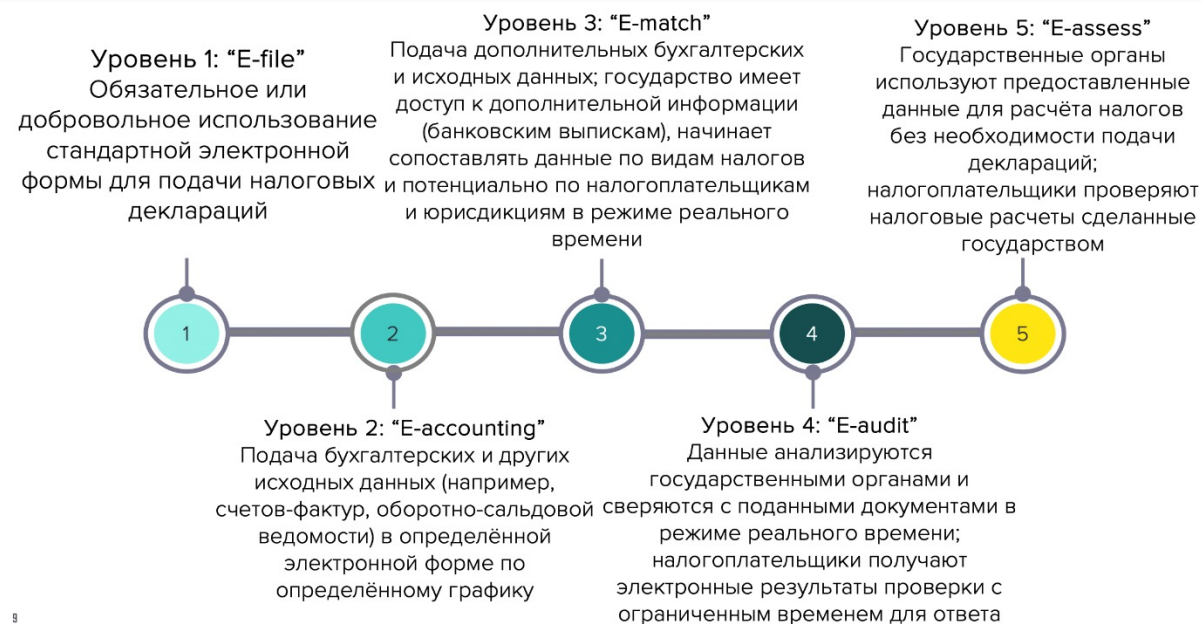
Әлемдегі салықтық әкімшілендірудің цифрлық жетілуі

2021 жыл 01 қаңтардағы жағдай бойынша Салықтық юрисдикцияны басқарудың цифрлық жетілуін бағалау

Қазақстандағы салықтық әкімшілендірудің цифрлық жетілуін бағалау - **2-деңгей «e-accounting»**

Әлемдегі салықтық әкімшілендірудің цифрлық жетілу моделі

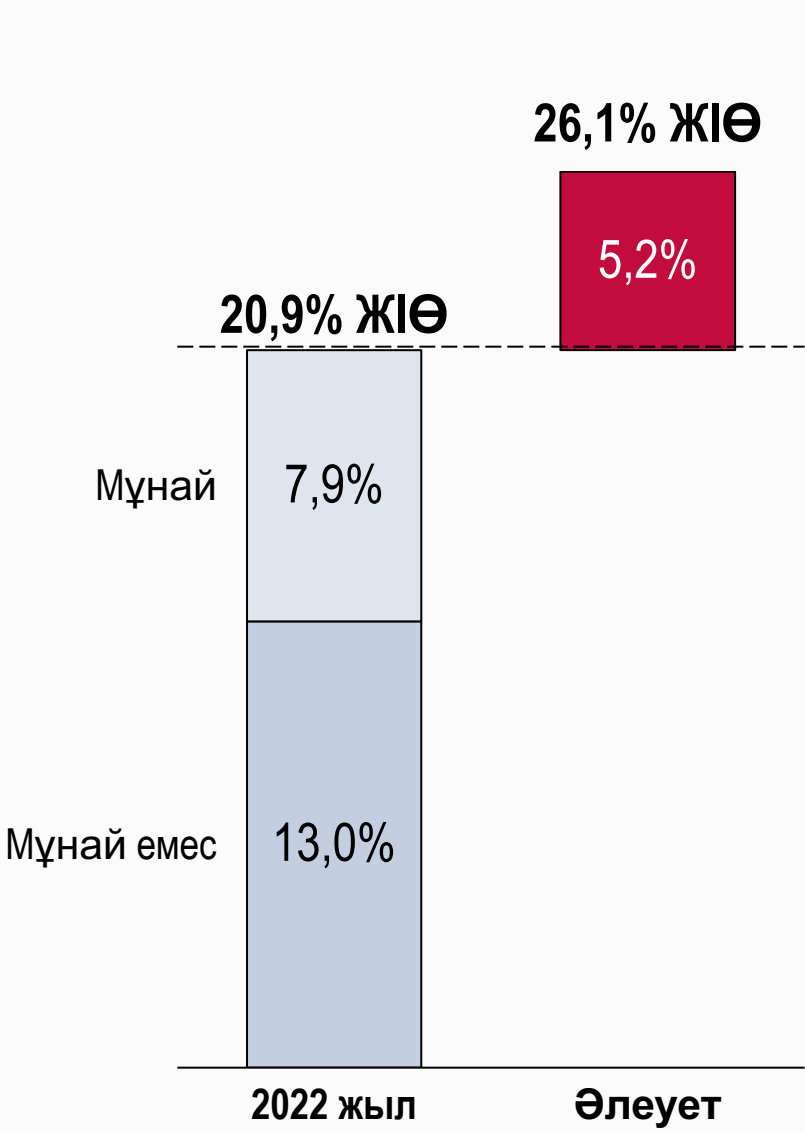

Деректер қоймасы агрегаторлары арқылы заңды маңызы бар құжаттармен алмасу мемлекеттің цифрлық ортаны құруы есебінен **3 «e-match» деңгейіне** көшуге мүмкіндік береді, мұнда бастапқы құжаттама мен салық есебі автоматты түрде электрондық форматта жүргізілетін болады.

Электрондық құжат айналымын дамыту осындай салықтық әкімшілендіруді құруға бағытталған.

Салық әлеуеті > ЖІӨ 25%

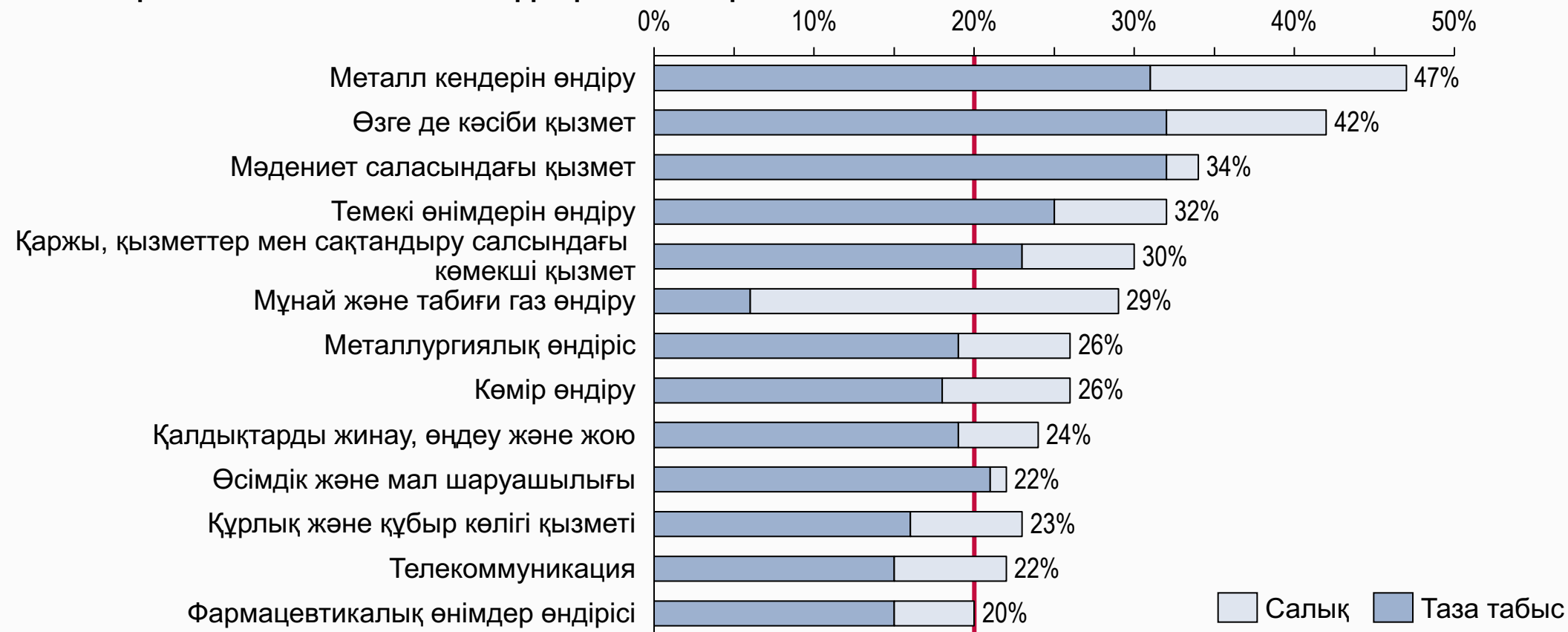
5,3 трлн ₸

Салық жүктемесі	КТС жоғары ставкалары	0,1 трлн ₸
Салық жеңілдіктері	Салық жеңілдіктерінің 50%-н қысқарту	1 трлн ₸
Сараланған ҚҚС ставкалары	16%, 8%, 4%	0,9 трлн ₸
Нарықтық бағалар мен тарифтер	ЖЖМ, т / ж тасымалдау, электр энергиясына тарифтер	0,6 трлн ₸
Жұмыспен қамту	Өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды рәсімдеу	0,1 трлн ₸
Бөлшек салық	Сауда мен қызметтерді фискализациялау	1,4 трлн ₸
Жеңілдетілген декларация	Салықтан босатуды аяқтау (2020-2022)	0,3 трлн ₸
Әкімшілікті жақсарту	ҚҚС, ТБЖ басқарудың жаңа жүйесі, салық агенттерін кеңейту	0,8 трлн ₸
Кедендік әкімшілендіру	Айналымды ұлғайту, кедендік бақылаудан кейінгі рәсімдерді баптау	0,1 трлн ₸

Салалардың рентабельділігін талдау КТС ставкаларын көтерудің төмен әлеуетін көрсетеді

2021 жылдың қорытындысы бойынша рентабельділігі 20%-дан жоғары салалар, салық салынатын табыс/жылдық жиынтық табыс

Салық жеңілдіктерін талдау

Мәселелер

Сипаттамасы

1

Тұжырымдама жоқ

салық шығыстары мен оның құрамдас бөліктерінің анықтамалары жоқ (салық шығысы / салықтық алып тастау/салықтық жеңілдік)

2

Бақылау жоқ

жеңілдіктердің тиімділігіне мониторинг жүргізу, оның ішінде салалық мемлекеттік органдармен

3

Статистика жоқ

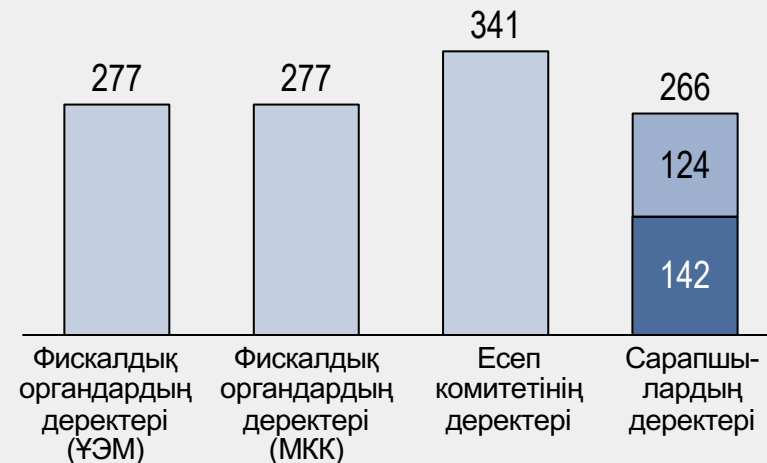
жеңілдіктер бойынша салық статистикасы (СЕН деректері)

4

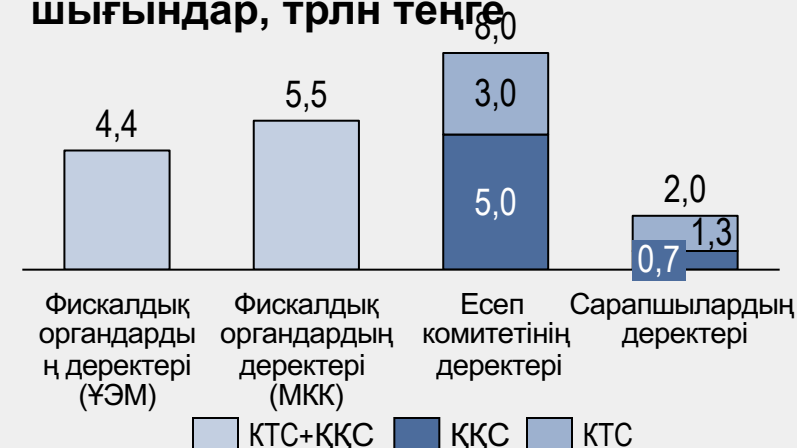
Әдістеме жоқ

жеңілдіктердің жіктелуі (экономикалық логика, ХҚЕС стандарттарын сақтау, «әлеуметтілік», қосарланған салық салуды жою және т. б.)

Жеңілдіктер саны

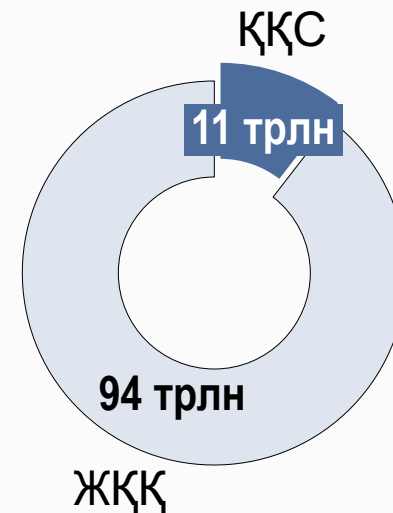
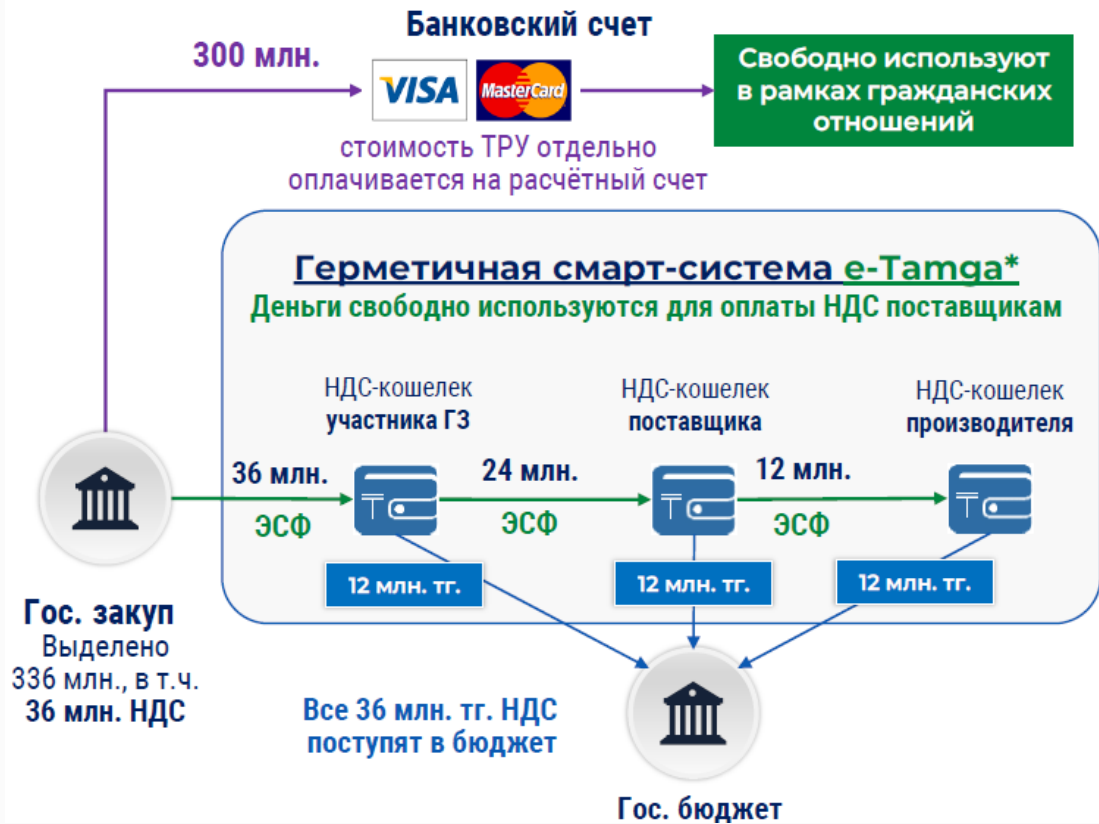

ҚҚС және КТС бойынша шығындар, трлн теңге

МКК ұсынатын ҚҚС-төлемдер жүйесі

Система НДС-платежей «e-Tamga»*

Айналым қаражаттарының тапшылығы

Жылдық 20-25% несие тарту

Кредиттерге қызмет көрсетуге арналған қосымша шығыс, **2-3 трлн теңге**

Бағаның өсуі / инфляция

Басты кемшілік - **әрбір кәсіпкердің әрбір тізбегіндегі ҚҚС сомасын «қозғалыссыз қалдыру»**

ҚҚС әкімшілендіру тетігі

ҚҚС-н цифрлық салықтық әкімшілендіруге көшу

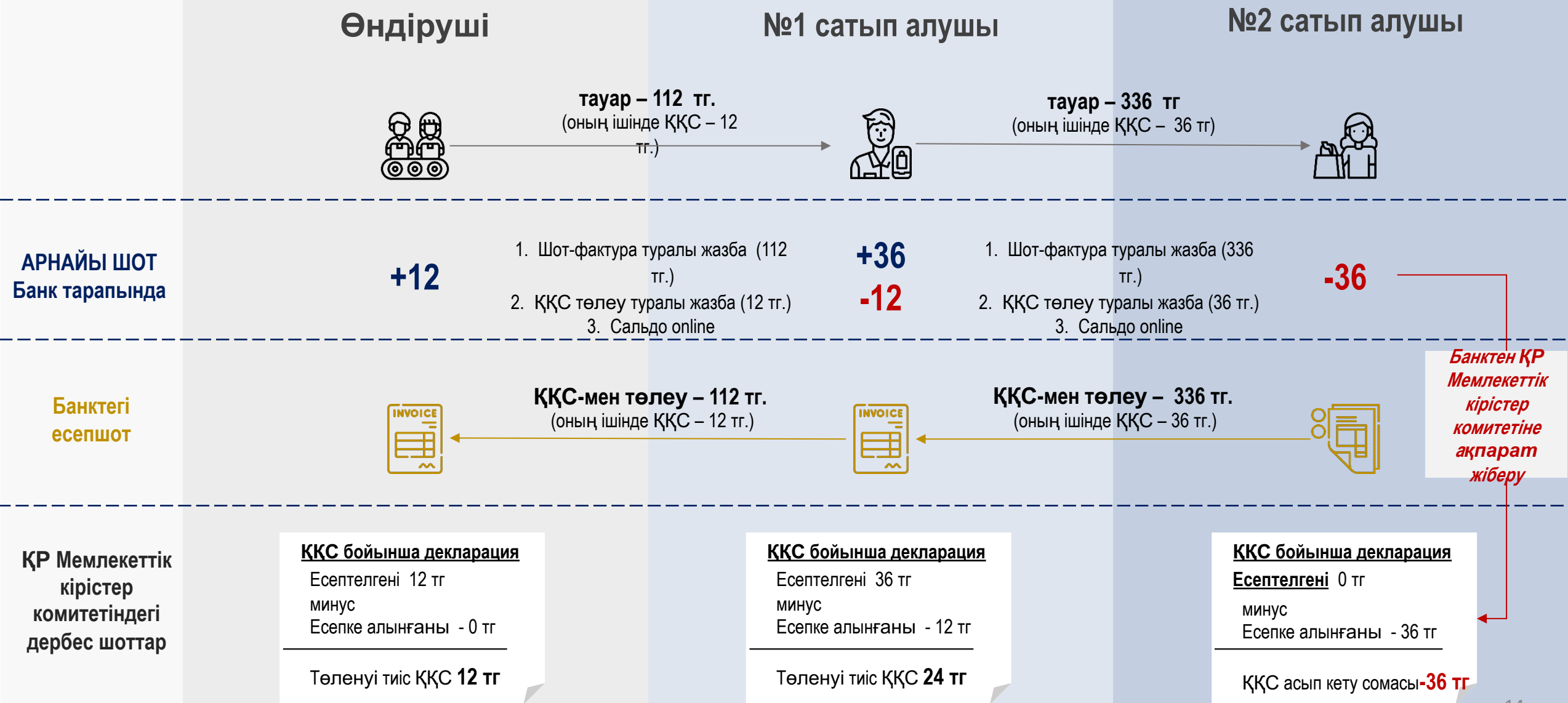
1 буын	2 буын	3 буын	4 буын
Қағаз жүзіндегі құжат айналымы ҚҚС бойынша жалпы декларация, кіріс және шығыс ҚҚС, ставкалар бойынша егжей-тегжейлі және төлеуге немесе өтеуге ҚҚС есептеу	Декларациямен бірге шот-фактуралардан алынған жазбалар тізілімі бар қосымшалар беріледі Сату, сатып алу, агенттік операциялар және ҚҚС төлемейтіндермен операциялар бойынша тізілімдер беріледі	Тізілімдердің орнына салық органдарына берілетін электрондық шот-фактуралар енгізіледі Төлеуге арналған ҚҚС-н автоматты есептеу немесе декларациясыз тәсіл	Төлем бойынша ҚҚС қалыптастыру (кассалық әдіс): - Сатып алушының төлемі негізгі және ҚҚС сомасына бөлінеді - ҚҚС жеке салық шотына аударылады Салық шот-фактураларын қажет етпейді және алаяқтыққа ұшырамайды

Ұсыныс

ҚҚС-н әкімшілендірудің бесінші буынына көшу

ЕДБ-нің ҚҚС әкімшілендіруге толыққанды қатысуын қамтамасыз ете отырып, бақылау шотының тетігіне виртуалды құрамдас бөлікті енгізу

ҚҚС әкімшілендірудің бесінші буыны (1-Схема)

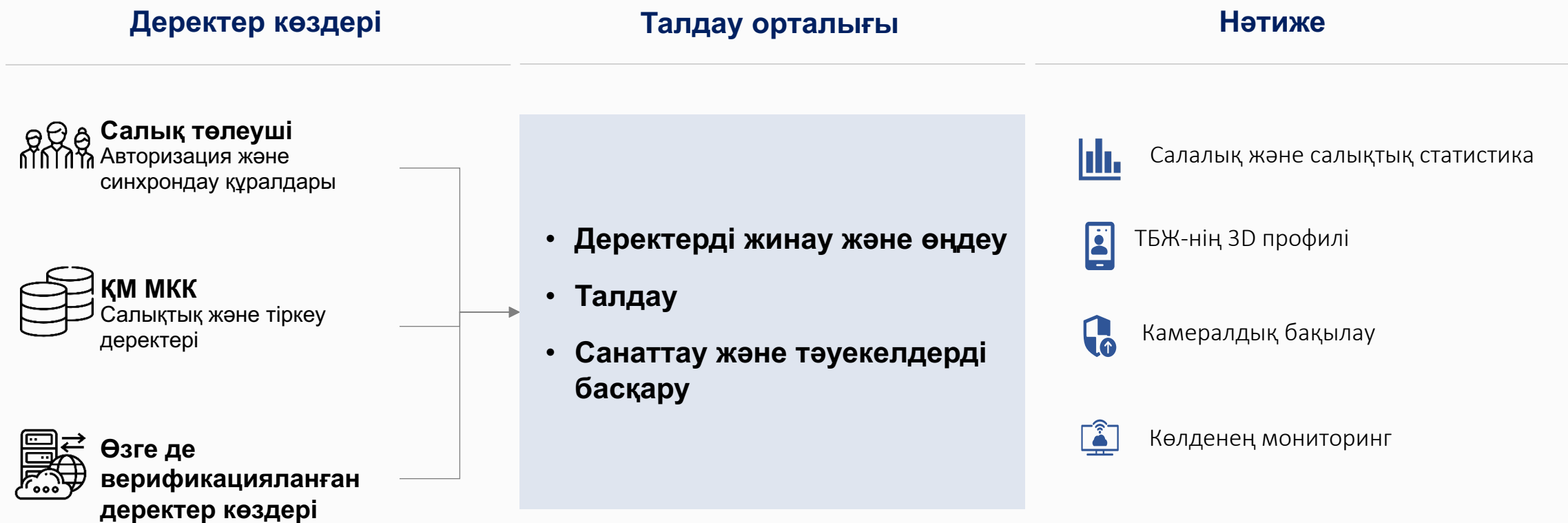
Шағын бизнес үшін Арнайы салық режимін оңтайландыру (АӨК есепке алмағанда)

	Субъект	Объект	Табыс бойынша шегі (жылына)	Жалдамалы қызметкерлер саны	Ставка	ҚҚС
Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар үшін, ЖК және кәсіби қызмет ұсынушылар үшін АСР	Жеке тұлға / ЖК	Кіріс	4000 АЕК (13,8 млн теңге)	-	4% (өлеуметтік төлемдерді қоса алғанда)	ҚҚС төлеуші болып табылмайды
Жеңілдетілген декларацияның АСР	ЖК / ЖШС	Кіріс	20 000 АЕК (69 млн. теңге)	30 адамға дейін	3%	ҚҚС төлеуші болып табылмайды
Бөлшек салық АСР	ЖК / ЖШС	Кіріс - ЕТҚ	600 000 АЕК (2 млрд теңге)	200 адамға дейін	4%- В2С 8% - В2В	ҚҚС төлеуші болып табылмайды
Жалпы белгіленген режим	ЖК / ЖШС / АҚ	Кірістер – шығыстар	шектеу жоқ	шектеу жоқ	20%	ҚҚС төлеуші

Ұсыныс

- 1 Бірыңғай және ең төменгі 4% салығы бар **өзін-өзі жұмыспен қамтығандар** үшін жаңа жеңілдікті режим, оны өз бетінше немесе салық агенті (платформа) арқылы төлеуге болады
- 2 **ҚҚС-сыз** жеңілдетілген декларация
- 3 Жеңілдетілген және ҚҚС орнына **айналым (бөлшек) салығы 4%/8%**
- 4 Жалпы белгіленген режим шеңберінде алғашқы үш жылда **кепілдендірілген шегерімдер** есебінен ынталандырулар жасау

Салықтық бақылау парадигмасының өзгеруі

Салық есептілігін кезең-кезеңімен жою

Салықтық басқару және деректерді жинау құралдары

Стандартты тексеру
файлы арқылы
бақылау

- ЕДБ
 - **Көлденең мониторинг**
-
- ЕДБ
 - ERP
 - **Көлденең мониторинг LITE**

Салық есептелігінің
нысандарын жою

- ЕДБ
 - ФДО
-
- Платформалар / агрегаторлар
 - ЕДБ

Ірі бизнес
(жалпыға бірдей белгіленген
салық салу тәртібі)

**ТОП 500
компания**

Орта бизнес
(белгіленген шегерім әрі қарай
жалпыға бірдей белгіленген
салық салу тәртібі)

**1,5 мың
компания**

Бөлшек салық

ШОБ

**Өзін-өзі жұмыспен
қамтығандар**

**ЖК, Жеке
тұлға**

Верификацияланған ақпарат көздері

Ресми деректер (статистика)

- ҰСБ СЖРА
- ҚР ҰБ
- ҚР ҰЭМ

verified 100%

МКК талдауы

- мониторинг нәтижелері
- Көлденең мониторинг
- ТБЖ
- СЕН талдау
- жеке шоттарды талдау

verified 100%

Салалық

- ЕДБ деректері
- Argus, Platts, Metal Bulletin
- МГ АТО, БМБЖ АЖ
- Платформалар мен маркетплейстер
- Желілік қызметтер (бизнес-тізілім, kompra.kz)

verified 90%-100%

Көмекші

- Желіден алынған ақпарат
- Үшінші көздердің деректері (бастамашылық ақпараттандыру)

verified 70%-100%

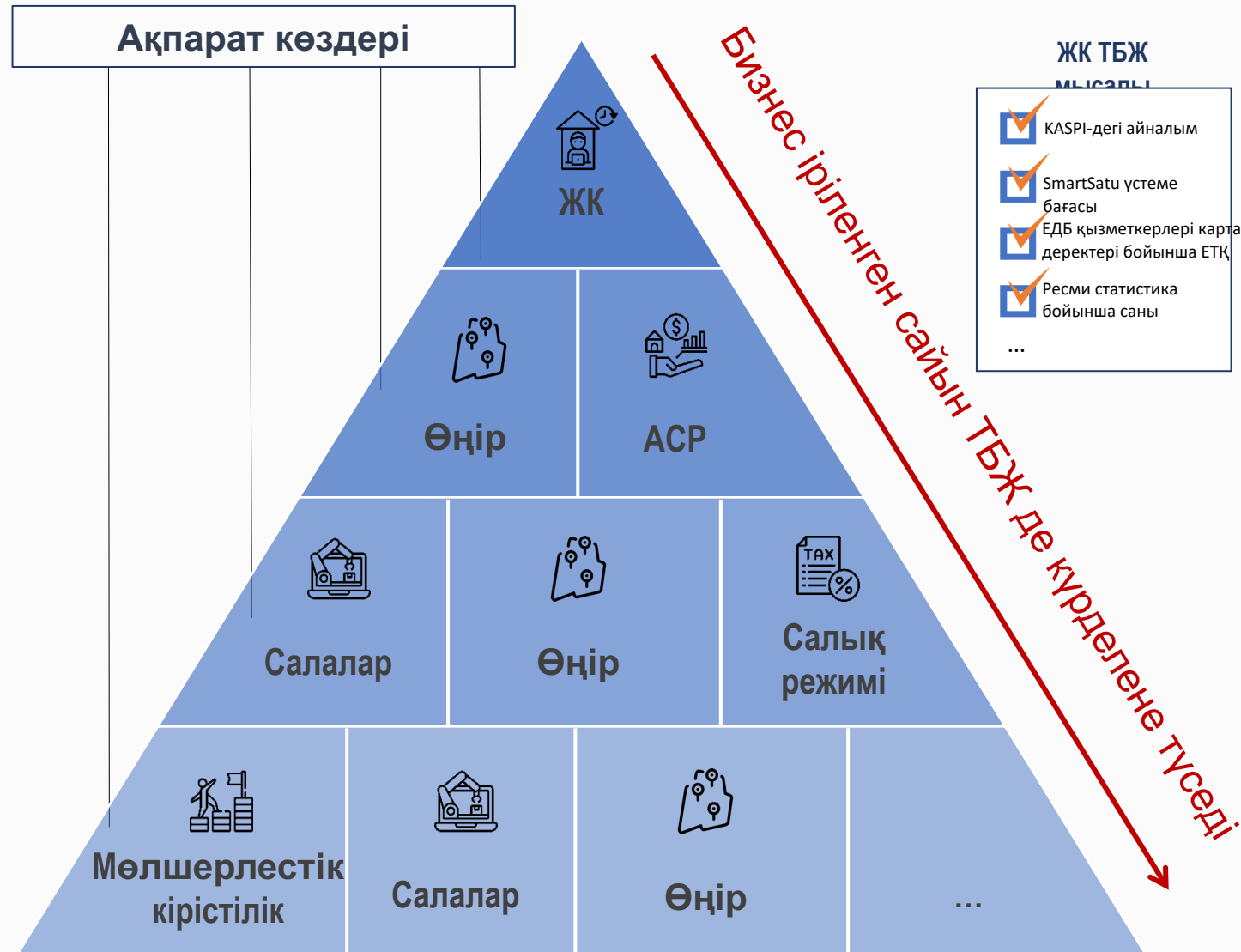
Ұсыныс

Жеке ақпарат көздері
институтын құру қажет

Тану (верификация) дәрежесіне, ақпарат мазмұнына және т. б. байланысты бөлінеді.

ТБЖ-нің жаңа 3D моделі

«Comply or explain» қағидатын енгізу қажет (ұстан, болмаса түсіндір)

Енгізу процесін үндестіру мақсатында 2025 жылға қарай жеке тұлғалар үшін ТБЖ құру мәселесін қарастыру қажет

Тиісті сақтық қағидаты

Индекс добросовестности налогоплательщика (ИДН) – это показатель, указывающий на налоговую и иную дисциплину. ИДН поможет проверить партнера на лжепредпринимательство или причастность к сомнительной деятельности.

Укажите БИН/ИИН или наименование организации

Проверить

ҚР Қаржы министрлігі Апелляциялық комиссияда және сотта тиісті сақтық ескерілді

Қызыл аймақта тиісті сақтықтың немесе оның индексінің болмауы

- Негізсіз салықтық пайда бар (НСП тек салықтық тексеру кезінде анықталады)

Ресейдегі тиісті сақтық қағидаты (реформа 2006 жылы басталды)

Бір күндік фирмалар саны 2011 жылғы 1,8 миллионнан 2019 жылы 309,5 мыңға дейін қысқарды

- Бейресми қолма-қол ақша комиссиясы 2010 жылдардың басында 2-3% - дан 15-20% - ға дейін өсті.

- Осы қосымша есептеулердің негізгі үлесі контрагентті таңдау кезінде тиісті сақтық танытпаған салық төлеушінің расталмаған адалдығы тұжырымдамасына негізделген.
- Тиісті сақтық қағидаты адал салық төлеушілерге мемлекеттік бақылау шеңберінде қажетсіз мәмілелер мен олардың салдарын болдырмауға мүмкіндік береді
- Егер кәсіпкер контрагентті тексеруден өткізсе және ол «қызыл аймақта» болмаса, онда бұл контрагентпен жасалған мәміле қылмыстық қудалауға негіз болмайды, қосымша салық есептелмейді, айыппұл салынбайды

Салық қызметінің тиімділігі

Салық қызметтері тиімділігінің салыстырмалы көрсеткіштері

	Салық қызметі қызметкерлері мен жұмыс күшінің қатынасы	Әкімшілік шығындардың жиналған салықтарға қатынасы
Қазақстан	900	0,80%
Сауд Арабиясы	8000	1%
Әзірбайжан	1850	1,30%
Грузия	1092	0,40%
АҚШ	2180	0,40%
Өзбекстан	1429	0,70%

Дереккөз:
<https://data.rafit.org/regular.aspx?key=63544699>

ЭЫДҰ елдерінде жалпы қабылданған KPI

1. Салықтық әкімшілендіру шығындарының салық жинауға қатынасы
 2. Салықтық әкімшілендіру шығындарының ЖІӨ-ге қатынасы
 3. Салық органдары қызметкерлерінің саны және халыққа / жұмыс күшіне қатынасы
 4. Әкімшілік және персонал шығыстарын функциялар бойынша бөлу
- Тіркеу, қызметтер, салықтарды төлеу,
 - ТБЖ, тексеру және бақылау,
 - Салық берешегін өндіріп алу

Қосымша KPI

1. ЖІӨ-ге қатысты салық жинау
2. Салық түсімдерінің өсу қарқыны
3. Салық төлеушілер санының динамикасы, кірістер мен салық салынатын кірістер динамикасы
4. Қосымша есептеулер мен берешекті өндіріп алу пайызы
5. Бір қызметкерге/бір тексерілген салық төлеушіге тексеру нәтижелері бойынша қосымша есептелген салық сомасы

Салық төлеушілерді тіркеу шарттары

Өзін-өзі жұмыспен қамтығандар

- тіркеусіз
- төлем фактісі негізінде есепке алу
төлем жасалған жағдайда мәртебе беру, БЖТ қосымшасы
ЖК, Ш(Ф)Қ
- БСН-ге көшу
- жеке және кәсіпкерлік шоттарды, кірістер мен мүлікті бөлу
- жұмысшылар саны мен айналымы бойынша шектеулер
(Ресей Федерациясының тәжірибесі) және АСР қолдану

Заңды тұлғалар:

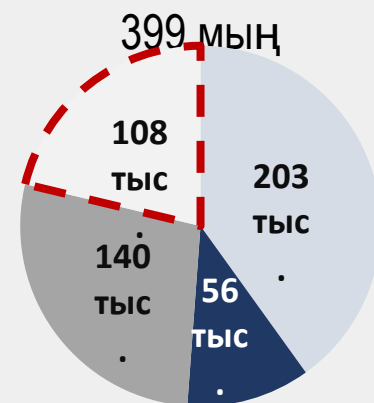
- ЖШС тіркеуге қою үшін қажет талаптарды қатаңдату

жарғылық капитал
мемлекеттік деректер базасы бойынша құрылтайшылардың
түпкілікті бенефициарға дейінгі цифрлық комплаенсы

жылына ~ **360 мың**
субъект тіркеледі

Заңды тұлғалар

Барлығы 507 мың
субъект,
жұмыс істеп тұрғаны –

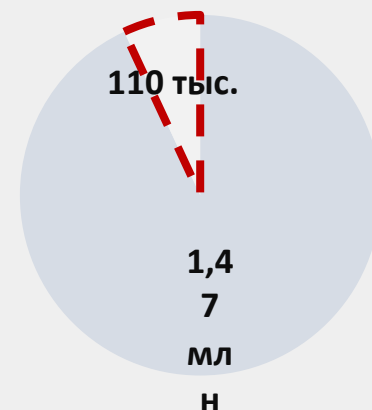

■ Активные
■ Временно неактивные

~ **200 мың субъект**
жұмыс істемейді,
қозғалыссыз тұр

Жеке кәсіпкер

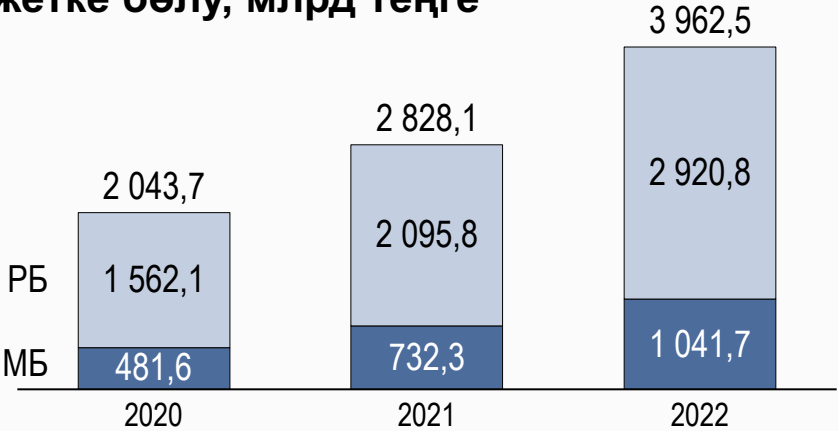
Барлығы 1,6 млн субъект
жұмыс істеп тұрғаны –
1,47 млн

■ Вновь зарегистрированные
■ Недействующие

Жергілікті атқарушы органдарды салық жинауға ынталандыру

КТС-н республикалық бюджет пен жергілікті бюджетке бөлу, млрд теңге

- 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап 1,3 мың ірі салық төлеушілерді қоспағанда, ШОБ-тан түсетін КТС-ның бір бөлігін жергілікті бюджеттер есепке алады

Ұсыныс

4-деңгейдегі бюджетті күшейту арқылы ЖАО-ды ынталандыру

Жекелеген салықтар түсімдерінің бір бөлігін бюджеттің 4-ші деңгейіне беру

- ШОБ-тан түсетін КТС және ЖТС
- Шағын бизнес үшін АСР-нің барлық салықтары

2. Қызмет орны бойынша салықтардың бір бөлігін төлеу міндеттемесі

4-деңгейдегі бюджеттің ағымдағы салықтары

- ЖТС (агентсіз)
- Мүлік салығы
- Жер салығы
- БЖС
- Көлік салығы
- Акциздер